

Celek – jeho vykonavatel

Každé pravé jsoucno je událostné, tj. je to vnitřně integrovaná událost. Není žádných skutečných celků bez příslušné integrující mohutnosti, která drží událost pohromadě jako jednotu, nikoli pouze jako hromadu. Jen o takové celostné události, vnitřně sjednocené, můžeme právem říci, že „má“ své „bytí“ resp. že „je“ „bytím“. Každé bytí je bytím nějakého pravého jsoucna; otázkou dosud nevyřešenou ovšem je (může být), jak daleko jsme ochotni jít, půjde-li o onu niternou, nepředmětnou sjednocenost, tedy celkovost. Také to lze říci jinak: jak dalece jsme ochotni přiřadit k oněm tak fatálně zpředmětněným „silám“, vládnoucím předživým skutečnostem (jako jsou třeba atomy a zejména atomová jádra, ale také třeba mlhoviny, hvězdy a hvězdné soustavy, nebo také planety) také jakési dosud neuznávané a často vysloveně (dogmaticky) popírané „síly“ nepředmětné, eventuálně odhalit, jak každá taková dosud za zcela předmětnou považovaná síla má také svou vlastní nepředmětnou stránku. Možná, že bylo něco správně tušícího na jinak ovšem mylném předpokladu vitalistů, že skutečně existuje a působí tzv. vis vitalit, jakási „živá síla“, nepřevoditelná na žádnou z dosud tehdy (i ještě zase dnes) známých sil „fyzikálních“ (o jejichž „sjednocení“ tolik usiloval už Einstein). Pochopitelně je třeba se vystříhat toho omylu, že na takovou novou „sílu“ budeme opět tradičně pohlížet jako na sílu „předmětnou“, jen proti jiným předmětným silám poněkud zvláštní. Jestliže musíme vzít na vědomí, že žádné jsoucno svým bytím jen „prostě nedisponuje“, že jeho bytí není jeho výbavou, ale že každé pravé jsoucno, každá pravá událost musí své bytí aktivně vykonávat, musíme se nutně tázat, jakou „mocí“, jakou „silou“ to může uskutečňovat. Je přece z cela zřejmé, že tuto „hybnou sílu“, jak o ní (v případě člověka) mluví třeba Masaryk (OS I, 208 – vis motrix“), nemůžeme chtít odvozovat od ničeho vnějšího, mimo dané jsoucno (tj. událost) stojícího a působícího, nýbrž že tu před úkolem „aktivně vykonávat své vlastní bytí“ stojí samo pravé jsoucno, sama pravá událost. U každého takového celku se musíme proto ptát po tom, co je zdrojem (původcem, ohniskem, pramenem atd.) oné nezbytné aktivity, nebo – jak upřesňuje Masaryk – nikoli pouze „aktivnosti“, ale „spontánnosti“ (tady pochopitelně má svou důležitost pojmové vymezení obou termínů, chceme-li jich pro rozlišení použít).

(Písek, 080102-2.)